

مقاله پژوهشی: تهدیدات آینده امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران

علی احتشامی^۱، احمدرضا رادان^۲، اسماعیل کرمزاده^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۷

چکیده

پیش‌بینی، مبنای بسیار از تصمیمات برای آینده می‌شود. هدف این تحقیق پیش‌بینی تهدیدات آینده امنیت داخلی است. این پژوهش کاربردی با رویکرد ترکیبی (کمی-کیفی) انجام شده است. بخش اول متکی به روش سندپژوهی و با استفاده از اسناد موجود در مرکز مطالعات راهبردی فراجا با ابزار فیش‌برداری و بخش دوم، با روش دلفی صورت گرفت. نظریات ۱۲ نفر از خبرگان در خصوص تهدیدات با ابزار مصاحبه جمع‌آوری و تهدیدات در قالب پرسشنامه ۱۴۴ گویه‌ای به خبرگان ارائه شد. نظر خبرگان در خصوص این تهدیدات دریافت و موافقت، مخالفت یا پیشنهاد اصلاحی آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. شاخص‌های روایی محتوایی (CVI, CVR) میزان همگرایی این نظرات را مشخص کرد. این تحقیق نشان داد که در ۱۲ حوزه (فضای مجازی، رسانه، دانش و فناوری، فرهنگی-اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی، اطلاعاتی-امنیتی، حقوقی، معنوی، جمعیتی و سازمانی)، ۳۹ کلان‌روند وجود دارد که می‌تواند ۱۴۰ تهدید در حوزه امنیت داخلی تولید نماید. سازمان انتظامی برای رویارویی با تهدیدات امنیت داخلی در برخی از حوزه‌ها نمی‌تواند مستقلاً ورود کند و برای ورود به عرصه‌هایی که وظایف مستقیم نیز دارد، نیازمند حمایت‌های قانونی صریح و تعیین وظایف، حدود اختیارات، تصویب شیوه‌نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی خاص است.

کلیدواژه‌ها: امنیت داخلی، پیامدهای انتظامی، پیامدهای امنیتی، تهدیدات آینده، تهدیدات امنیتی.

۱. استادیار گروه امنیت داخلی، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، (نویسنده مسئول). رایانامه:

110ehteshami@gmail.com

۲. استادیار گروه امنیت داخلی، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، رایانامه: arradan@mail.ir

۳. استادیار گروه عملیات ویژه، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، رایانامه: es.karam.po@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

تلاش برای بالا بردن میزان امنیت داخلی یکی از مهم‌ترین مسائل اساسی هر کشور می‌باشد. امنیت داخلی هم هدف است و هم وسیله؛ زیرا دستیابی به رفاه و آسایش در سایه دستیابی به امنیت داخلی امکان‌پذیر است. تأمین امنیت داخلی وظیفه نیروهای امنیتی در مجموع معطوف به کل نظام اجتماعی است که هر کدام از آنها نیاز به مکانیسم جبرانی خاص خود دارند. روند پژوهی تهدیدات امنیت داخلی به مثابه ابزاری کارآمد در دست فرماندهان، مدیران و سیاست‌گذاران محسوب می‌شود. یکی از نیازهای اساسی سازمان انتظامی در حوزه امنیت داخلی، روند پژوهی تهدیدات پیش‌رو بوده و لازم است که با توجه به روندهای گذشته و پیش‌رو، بتواند پیش از آن‌که تهدیدی رخ دهد، برای مقابله با آن برنامه‌ریزی نموده و وقایع را قبل از وقوع، پیش‌بینی و پیشگیری نماید. در این صورت امنیت «پیش‌هنگام» تحقق‌یافته و هزینه‌ها و منابع بسیار کمتری برای مقابله با تهدیدات مورد نیاز است.

فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در خصوص لزوم آینده‌نگری همه‌مسئولان و مدیران در سطوح مختلف تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مسائل گوناگون کشور و جهان می‌فرمایند: «ما در سطوح مختلف تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی نظام، وظیفه داریم به مسائل گوناگون کشور با نگاه کلان و جامع نگاه کنیم» (بیانات در دیدار با رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۶/۱۴).

کشورها همواره در برابر تهدیدهای متنوع و مختلفی اعم از داخلی و خارجی، ناچار به تصمیم‌گیری برای اداره امور امنیت داخلی در راستای منافع ملی، می‌باشند. بدیهی است چنانچه تصمیم‌ها، در امور امنیت داخلی کشور با دقت و از روی اصول علمی، در قالب یک فرآیند عقلانی و به صورتی هم‌افزا و هماهنگ با یکدیگر اتخاذ نشوند، به احتمال قوی با شکست و ناکارآمدی مواجه خواهند شد و در نتیجه، منافع ملی، از جمله: ثبات سیاسی، نظم عمومی، امنیت عمومی و اجتماعی، رفاه، آرامش جامعه و تمامی امور اداره کشور با خطر روبرو خواهد شد.

در سند امنیت ملی آمریکا، ایران در کنار روسیه و چین سه چالش اساسی معرفی شده‌اند (متقی، ۱۴۰۱). رژیم صهیونیستی هم در سند امنیت ملی خود، ایران را تهدید اول خود می‌داند. آمریکا با تایید این موضوع، در صدد است اول مسئله ایران را حل کند. در تقابل با جمهوری اسلامی ایران تفاوتی ندارد که دولت برگرفته از کدام حزب دمکرات یا جمهوری خواه باشد. هر دو جناح معتقدند که باید ایران را ضعیف کنند، اما راهبردهای آن‌ها فرق می‌کند. فرقشان در این است؛ هر دوی آن‌ها به جنگ ترکیبی اعتقاد دارند، اما پایه جنگ ترکیبی جمهوری خواهان، جنگ امنیتی است. از جنگ نرم و سخت هم استفاده می‌کنند و البته سیاستشان هم تقویت چماق است. پایه جنگ دموکرات‌ها نرم است، اما از نیمه سخت و معتبرسازی سخت استفاده می‌کنند و سیاستشان هم تقویت هوید و هم تقویت چماق است. شگردهای مختلف ایجاد جنگ نرم و جنگ ترکیبی را هم علیه نظام جمهوری اسلامی ایران به کار گرفته و می‌گیرد: هویت‌زدایی برای مخدوش کردن هویت ملی و اسلامی، ایجاد شبهه در کارکرد نظام برای ایجاد تردید و بی‌تفاوتی در توده مردم و ترس در خواص، ایجاد گسست اجتماعی، در امتداد تجارب ۴۴ ساله گسست نسلی، گسست قومی و گسست مذهبی برای ایجاد دوگانه‌ها و دوقطبی‌ها در جامعه و مطالبه‌گر نمودن هر دوقشر معترض و انقلابی از نظام باهدف گسست بین اجتماع و حاکمیت (طائب، ۱۴۰۱).

با توجه به رویکرد ترکیبی مداخله آمریکا علیه نظام، فقدان تجزیه و تحلیل موضوع براساس فعالیتی نظام‌مند و علمی، موجب افزایش سطح خطرپذیری تصمیم‌ها در سطوح گوناگون راهبردی و عملیاتی می‌گردد. این موضوع، زمینه را برای ایجاد ضعف، در آمادگی رویارویی با شرایط پرمخاطره در امنیت داخلی فراهم می‌سازد که می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری را برای کشور به بار آورد. فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در این خصوص می‌فرمایند: «هر جامعه‌ی زنده و پویایی به تحول احتیاج دارد.» (بیانات به مناسبت سی‌ویکمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله علیه)، ۱۳۹۹/۰۳/۱۴)، لذا «انقلاب اسلامی همچون پدیده‌ای زنده و باردار، همواره دارای انعطاف و آماده تصحیح خطاهای خویش

است، اما تجدیدنظرپذیر و اهل انفعال نیست.» (بیانیه گام دوم) دلیل حرکت به سمت تحول این است که ما «در مواردی عقب‌گرد داشتیم، که این خیلی موضوع تأسف بار و ناپسند و غیرقابل قبولی است و برخلاف طبیعت انقلاب است. زنده ماندن انقلاب به این است که پی‌درپی نوآوری داشته باشد، تحول داشته باشد.» (بیانات به مناسبت سی‌ویکمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه‌الله علیه)، ۱۳۹۹/۰۳/۱۴). ضرورت انجام تحقیق در زمینه شناخت تهدیدات امنیت داخلی در توجه به این نکته محرز می‌شود که فقدان شناخت علمی از روند تهدیدات آینده امنیت داخلی می‌تواند باعث افزایش احتمال آسیب‌پذیری در حوزه‌های امنیت داخلی، بدلیل فقدان توجه لازم به تهدیدها و اقدامات دشمن، امکان بروز خطاهای ادراکی، ناشی از ابهام و تعدد متغیرهای محیطی و عدم شناخت محیطی، استقرار نگاه واکنشی و با تاخیر در اقدام دشمن علیه امنیت داخلی، ضعف در استفاده کافی از فرصت‌ها و احتراز جدی از تهدیدهای محیطی، فقدان نگاه جامع به روند تهدیدهای متاثر از اقدام دشمن و چالش‌های امنیت داخلی، ضعف در شکل‌گیری دید مشترک و منسجم به فعالیت‌ها و اقدامات لازم جهت مواجهه با روند تهدیدها و چالش‌های امنیت داخلی شود و برای خروج از این کاستی‌ها، اهمیت انجام این نوع تحقیقات عیان می‌گردد تا زمینه‌ساز امکان شناخت و تجزیه و تحلیل و تصمیم‌سازی اثربخش در مواجهه با تهدیدات آینده امنیت داخلی کشور باشد. لذا دغدغه اصلی پژوهشگران یافتن مسیری برای جلوگیری از غافلگیری راهبردی در حوزه امنیت داخلی است و در صدد هستند به این سؤال پاسخ دهند که تهدیدات آینده امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران کدامند؟

پیشینه پژوهش

بختیاری و رضازاده (۱۴۰۰) در تحقیقی با عنوان «کنش‌های اعتراضی نوپدید و راهبردهای کنترل و مدیریت آن‌ها» ابراز داشتند «با توجه به این که این نوع کنش‌ها می‌تواند تهدیدی برای امنیت داخلی باشد، باید راهبردهایی برای مواجهه با آن‌ها وجود داشته باشد. با بهره‌گیری از سازوکارهای مختلف، هم می‌توان از اعمال تهدیدات نرم و کنش‌های اعتراضی نوپدید پیشگیری کرد و هم می‌توان با مداخله‌های مؤثر، دامنه تاثیرات

آن‌ها را از بین برد یا محدود کرد». مرکز مطالعات راهبردی فراجا (۱۴۰۰) برای معماری آینده سازمان، به شناخت حوزه‌ها، کلان‌روندها و روندهای اصلی مؤثر بر آینده ماموریت‌های فراجا پرداخته است. برای این کار با مطالعات اولیه‌ای روی اسناد راهبردی تهیه شده در مجمع تشخیص مصلحت نظام، ستادکل نیروهای مسلح، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران شده و از اسناد امنیت ملی برخی از کشورها مثل آمریکا نیز بهره‌برداری گردیده است. کلانتری و کاویانی‌فر (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «اولویت‌بندی تهدیدهای جمهوری اسلامی ایران از راه قفقاز جنوبی: راهبردها و راهکارها» دریافته‌اند که «در سال‌های اخیر شکل‌گیری پویش‌های نوین امنیتی در حوزه محیط زیست، فرهنگی و اجتماعی، ژئواکونومی و رقابت راهروهای فرامرزی در حوزه انرژی و حمل و نقل، محیط امنیتی قفقاز جنوبی را برای امنیت ملی ایران برجسته‌تر کرد. برای تصمیم‌گیری مناسب در برابر تحولات این دو منطقه، تهدیدهای این مجموعه امنیتی باید اولویت‌بندی شوند؛ آن‌گاه می‌توان راهبردها و راهکارهای مناسبی نیز در برابر این تهدیدها اجرا کرد». عسگری (۱۳۹۹)، در «رویکردی به تهدیدات داخلی ج.ا.ایران از منظر فرماندهی معظم کل قوا»، به این نتیجه رسید که «تهدید در دستگاه فکری مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با واژگانی همچون ناامنی، خطر، آسیب‌پذیری و فتنه دارای ربط وثیق و اشتراک معنایی فراوان است، ایشان تهدید را دارای دو حوزه داخلی و خارجی می‌دانند». بهشتی و شیرینی (۱۳۹۸)، در تحقیقی با عنوان «آینده‌پژوهی تهدیدات اجتماعی استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸» دریافته‌اند «روندهایی مانند: افزایش فعالیت یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان، افزایش نارضایتی مردم از وضعیت معیشت و ... از مهم‌ترین روندها در این صحنه محسوب شدند و نهایتاً پیشران‌هایی مانند، دخالت در انتخابات توسط نیروهای امنیتی استان، کاهش رونق اقتصادی، افزایش فقر و افزایش فساد، افزایش آسیب‌های اجتماعی در فضای اجتماعی توسط رسانه‌ها و ... مورد شناسایی قرار گرفتند». صالح‌نیا و بختیاری (۱۳۹۷)، در پژوهشی با عنوان «اولویت‌بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسله مراتبی» با اجرای روش فرایند تحلیل

سلسله‌مراتبی به این نتیجه رسیدند که «اولویت معیار نظامی - اطلاعاتی در سطح معیارها و همچنین اولویت بالای جاسوسی و نفوذ اطلاعاتی در سطح گزینه‌ها است». قاسمی، شبانیان‌فرد و طالبی (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «تغییر در چرخه جهانی قدرت و امنیت ملی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران»، به این دیدگاه رسیدند که «بوش در سال ۲۰۰۲ «بزرگ‌ترین خطری را که برای آمریکا برمی‌شمارد، از یک‌طرف وجود رادیکالیسم اسلامی در مناطق و از طرف دیگر، فعالیت گسترده برخی واحدها در جهت دستیابی به سلاح‌هایی کشتار جمعی است و برنامه اصلی خود را مقابله با این دو اقدام در منطقه معرفی می‌کند، لذا جمهوری اسلامی ایران از یک سو به‌عنوان کشوری اسلامی و از سوی دیگر، به‌عنوان واحدی که در پی دستیابی به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای است، خواه ناخواه در معرض مداخلات چرخه جهانی قدرت قرار خواهد گرفت». متقی (۱۳۸۹)، در پژوهشی به گونه‌شناسی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، پرداخته و عنوان داشته است: «تهدیدهای سخت‌افزاری ایران به‌منظور مقابله با ساختار سیاسی انجام گرفته و تهدیدهای دارای ماهیت نرم‌افزاری، معطوف به فرسایش قدرت ملی ایران است».

در جمع‌بندی پیشینه لازم است عنوان شود که وجوه تشابه پیشینه‌های ارائه شده که نقطه وفاق آن با موضوع تحقیق است، توجه به مفاهیم امنیت داخلی و تهدیدات امنیت داخلی است. اما این تحقیقات از منظر روش و قلمرو موضوعی با هم افتراقاتی دارند. این افتراقات به نحوی است که پوشش‌دهنده خواسته و سؤال تحقیق اخیر نخواهد بود. به همین سبب محققین در پژوهش حاضر با نگاهی به روندهای موجود مؤثر بر تهدیدات امنیت داخلی، به موضوع نگریسته و درصدد پیش‌بینی تهدیدات از این منظر هستند.

چارچوب مفهومی

مفاهیم پایه این پژوهش، امنیت، امنیت داخلی، تهدیدات امنیتی هستند که در این بخش تعریف می‌شود.

امنیت: «مفهوم امنیت در فرهنگ‌های لغت عبارت است از در امان بودن آرامش و آسودگی» (فرهنگ برخط عمید) «نگه داشت از خطر، احساس آزادی، احساس ایمنی، رهایی از

تردید و اعتماد به دریافت‌های شخصی» (ماندل، ۱۳۷۷: ۴۴ و بوزان، ۱۳۷۸: ۵۲). «امنیت از جمله واژه‌هایی است که تعریف دقیق و مورد اجماع صاحب‌نظران ندارد و مفهوم دست دوم است چرا که مفهوم امنیت براساس مفاهیم دیگری مثل صلح، قدرت، آزادی، استقلال، توسعه، منافع ملی، عدالت، مشارکت سیاسی و نظایر آن تعریف می‌شود که برای هرکدام از آن مفاهیم نیز تعاریف متعددی ارائه شده است. امنیت تداوم اموری مانند سلامت فکر، سلامت روح، همبستگی خانواده، جریان سرمایه‌گذاری فیزیکی و جریان مصرف معقول است و جامعه انتظار دارد با این تداوم، اوضاع به‌گونه‌ای بهبود یابد که موقعیت موجود از تعرض و گزند عوامل مخرب در امان باشد» (لرنی، ۱۳۸۳: ۱۳-۱۱ به نقل از مولایی، ۱۳۹۳: ۱۰۴). «امنیت مصونیت از تصرف عدوانی است به‌نحوی که افراد بتوانند از حقوق طبیعی خود بدون هراس و مانعی استفاده کنند» (پرهیزکار، ۱۳۹۰: ۱۹۱-۱۶۵). امنیت از دو رویکرد مضیق (صرفاً نظامی) و موسع (چندبعدی در ابعاد نظامی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، اقتصادی، فناوری، زیست‌محیطی) تعریف و تفسیر می‌شود (رشیدی آل‌هاشم، ۱۳۸۹: ۳۴). «امنیت نگهداشت راه و روش زندگی است که همه مردم آن را می‌پذیرند و برابر نیازها و آرزوهای مشروع شهروندان است. امنیت رهایی از پافشاری نظامی، براندازی درونی یا نابودی ارزش‌های اساسی اقتصادی و اجتماعی که برای کیفیت زندگی ضروری است. افزون بر این‌ها، امنیت را در معنای عینی با تهدید نشدن ارزش‌های کشف شده و در معنای ذهنی با هراس نداشتن از این‌که به ارزش‌های یادشده حمله شود، یکی دانسته‌اند عنصر عمده این تعریف مفهوم ارزش‌ها است» (بوزان ۱۳۷۸: ۳۲). «برای تبیین کامل مفهوم امنیت می‌توان برخی مؤلفه‌های کلیدی را در سطوح امنیت داخلی و امنیت خارجی چنین برشمارد:

امنیت داخلی: مصونیت جانی انسان‌ها از تعدی و تجاوز؛ مصونیت حیثیت، آبرو و شخصیت شهروندان از تجاوز؛ رعایت قانون و مقررات؛ فقدان ترس، اجبار و تهدید؛ مصونیت مالی افراد؛ رعایت حقوق شهروندان.

امنیت خارجی: مصونیت از تجاوز نظامی؛ نفی تهدیدات غیرنظامی؛ امکان تعقیب اهداف سیاست خارجی» (استرکی، ۱۴۰۰: ۲۳).

امنیت عمومی: «وضعیتی از تفوق نظم، قانون و رعایت عدالت در یک جامعه است که شهروندان در سایه آن از تهدید و خطر در امان بوده و برای حفظ و پاسداری از حقوق خود و برطرف کردن زمینه‌ها و عوامل تعرض احتمالی، اطمینان خاطر دارند» (فرخجسته، ۱۳۸۰: ۹۶).

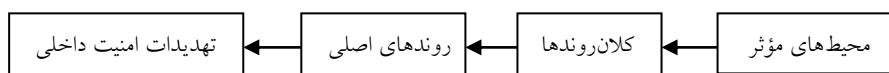
امنیت داخلی: «به آن حد از نظم و آرامش موجود در جامعه که ناشی از رضایتمندی آحاد مردم از کارآمدی و پاسخگویی اجزای ساختار حکومت در اداره امور جامعه است، امنیت داخلی می‌گویند. در این معنا نقش نهادها و دستگاه‌های حاکمیتی غیرامنیتی بیش از نهادهای امنیتی برجسته است. بنابراین ادارات دولتی بدون این‌که لزوماً وظایف و مأموریت‌های مشخص امنیتی داشته باشند، امنیتی تولید می‌کنند که مشتق از کارکرد آنان در امور مربوط است. بدیهی است این نوع امنیت‌سازی از بالا به پایین و مبتنی بر نظامات رسمی حاکمیت در جامعه است. در این فضا محور و مرکز ثقل ارتباط حکومت با جامعه، قوانین و مقرراتی است که حاکمیت در ابعاد مختلف وضع می‌کند تا سازوکار حق و تکلیف افراد و گروه‌های فعال اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و غیره تعیین شود و به تبع آن هماهنگی و نظم موردنظر در جامعه ایجاد شود» (زمانی، ۱۳۹۴: ۱۶).

تهدید: «تهدید در لغت به معنای بیم دادن، ترساندن و عقوبت دادن است. لرنر تهدیدات را عبارت از هر چیزی که بتواند ثبات و امنیت را در یک کشور به خطر اندازد دانسته و معتقد است تهدیدات منافع ملی را هدف قرار می‌دهند. در پاره‌ای از متون نیز تهدید به معنای توانایی‌ها، نیات و اقدامات بالفعل و بالقوه دشمنان برای ممانعت از دستیابی خودی به منافع امنیت ملی تعریف شده است» (مرادیان، ۱۳۹۹: ۶۵). «لغت‌نامه وبستر دو تعریف برای تهدید ارائه کرده است: اول بیان و ابراز قصد آسیب‌رساندن و نابود کردن یا تنبیه کردن دیگران از روی انتقام یا ارباب و دوم نشان دادن خطر، آسیب و شرارت قریب‌الوقوع مانند جنگ» (عبداله‌خانی، ۱۳۸۶: ۲۲). «هرچند تعاریف متعددی برای تهدید بیان شده

است، اما موضوع تهدید می‌تواند وضعیت، پدیده، روند، جریان یا رویداد می‌باشد» (عبداله‌خانی، ۱۳۸۶: ۲۵).

تهدید امنیتی: «تهدید امنیتی یعنی تهدید مرجع امنیت (سرزمین - ملت - ایده حکومت، بقای حکومت). اهداف مرجع امنیت ملی اغلب مرتبط با حوزه‌های عمومی و دولتی است. به نظر می‌رسد، موجودیت بخش‌های مختلف در یک کشور مثل بخش نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی، همگی در مجموع اهداف مرجع امنیت ملی قرار داشته باشند. بنابراین هر تهدیدی که موجودیت آن‌ها را به خطر اندازد، امنیتی و علیه امنیت ملی خواهد بود» (افتخاری، ۱۳۹۱: ۳۳).

مدل مفهومی پژوهش برابر شکل شماره (۱) است.

شکل شماره (۱) مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

تحقیق کاربردی حاضر از نظر ماهیت، توصیفی-اکتشافی می‌باشد که با رویکرد ترکیبی (کیفی- کمی) با دریافت نظر کارشناسان و خبرگان مرتبط با موضوع شامل خبرگان و کارشناسان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه‌های مرتبط با امنیت داخلی و آینده‌پژوهی تهدیدات آینده امنیت داخلی است که به صورت هدفمند (همتاگزینی و گلوله برفی) انجام و با نفر دوازدهم به سطح اشباع نظری رسید. در مرحله کمی نیز از نظرات همین ۱۲ نفر خبره استفاده شد. در بخش کیفی، از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد و در بخش کمی، برای به‌دست آوردن شاخص‌های روایی محتوایی (CVI, CVR) از ابزار پرسشنامه استفاده شد. این پرسشنامه ۱۴۴ گویه‌ای، حاوی تمام تهدیدات

احصا شده بود. در این تحقیق ابتدا کلان‌روندها با استفاده از اسناد موجود در مرکز مطالعات راهبردی فراجا احصا شد. پژوهشگران، این کلان‌روندها را بررسی و از بین آن‌ها کلان‌روندهای موثر بر امنیت داخلی را انتخاب و به رویت مشارکت‌کنندگان در تحقیق رساندند. مشارکت‌کنندگان نظراتی درباره تاثیرگذاری این کلان‌روندها داشتند که نظرات اصلاحی آنان اعمال شد. از طرفی از آنان خواسته شده بود که تهدیدات احتمالی منتج از هر کدام از کلان‌روندها را یادداشت نمایند. نظرات مشارکت‌کنندگان را جمع‌آوری و پس از حذف موارد تکراری، دسته‌بندی شد. این دسته‌بندی مجدداً به رویت مشارکت‌کنندگان رسید و از آنان خواسته شد در مورد این‌که این گزاره‌ها تهدید امنیت داخلی هستند یا خیر اظهار نظر کنند. نظرهای اخیر خبرگان مشارکت‌کننده در تحقیق، مبنای محاسبه CVI، CVR قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: اطلاعات مربوط به شاخص‌های توصیف

جمعیت برای افراد نمونه در جدول شماره (۱) نشان داده شده است.

جدول شماره (۱) نتایج توصیفی متغیرهای جمعیت‌شناختی

شاخص توصیفی	سنجه و فراوانی (نفر)
جنسیت	مرد (۱۲)
مدرک تحصیلی	دکترای تخصصی (۸)، کارشناسی ارشد (۴)
تخصص	مدیریت انتظامی (۵)، امنیت (۵)، امنیت و مدیریت انتظامی (۱)، امنیت و آینده‌پژوهی (۱)
شغل	شاغل یا بازنشسته کشوری (۳)، شاغل یا بازنشسته لشگری (۴)، عضو هیئت علمی دانشگاه (۳)، حوزوی (۲)
نوع شغل	مدیریت میانی یا عالی کشوری (۱)، مدیریت میانی یا عالی لشگری (۷)، مدیر حوزوی (۱)، کارشناس خبره (۳)
سن (سال)	کمتر از ۴۰ سال (۲)، ۴۰ تا ۵۰ سال (۷)، بیشتر از ۵۰ سال (۲)، اظهار نشده (۱)

یافته‌های مبتنی بر بررسی اسنادی: مرکز مطالعات راهبردی فراجا در تحقیقات مبنای «معماری آینده ناجا»، محیط‌های مختلف را شناسایی و معرفی کرده است. لیکن براساس نظر خبرگان انتظامی، محیط‌هایی که کلان‌روندهای مؤثر بر امنیت داخلی در آن ظهور می‌یابد، عبارتند از: فضای مجازی، رسانه، دانش و فناوری، فرهنگی - اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی، اطلاعاتی - امنیتی، معنوی، حقوقی، جمعیتی، سازمانی.

تهدیدات احتمالی کلان‌روندها، به تفکیک محیط‌های بررسی به همراه نتایج نسبت روایی محتوایی و شاخص روایی محتوایی برای تهدیدات احصا شده در جداول شماره (۲) تا (۱۳) به همراه ارائه می‌شود:

جدول شماره (۲) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه فضای مجازی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
فراگیری فضای مجازی	تأیید شده: عدم کنترل فضای مجازی (۰,۶۷) و (۰,۹۲)*، عدم کنترل محتوای ارائه شده به جامعه (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، احتمال حمله به اهداف مجازی متمرکز (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، احتمال افزایش تروریسم مجازی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، افزایش جرایم فردی مجازی (۱) و (۱)، نقش آفرینی دشمنان در فضای مجازی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، ایجاد شکاف حاکمیت - ملت در فضای مجازی (۰,۶۷) و (۰,۸۳)، استمرار در حملات مجازی (۱) و (۱)، آموزش نافرمانی مدنی در فضای مجازی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، ایجاد عملیات روانی در فضای مجازی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، اشاعه شبهات دینی در فضای مجازی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)
	رد شده: افزایش جرایم سازمان‌یافته مجازی (۰,۵) و (۰,۷۵)،
توسعه اینترنت ماهواره‌ای	ایجاد شبهه در کارکرد حاکمیت (۰,۶۷) و (۰,۸۳)، احتمال افزایش حملات فرهنگی در فضای مجازی (۱) و (۱)، احتمال عدم کنترل دسترسی به فضای مجازی (۱) و (۱)، افزایش تهدیدات ناشی از فراگیری فضای مجازی (۱) و (۱)،

این دو عدد به ترتیب از راست به چپ نشان دهنده CVI و CVR است.

۱. نسبت روایی محتوایی

۲. شاخص روایی محتوایی

جدول شماره (۳) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه فضای رسانه‌ای

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
کاهش اقبال عمومی به مرجعیت رسانه ملی و رسمی	غالب شدن روایت‌های ساختگی بر واقعیات جامعه (۱) و (۱)، افزایش بی‌اعتمادی به دلیل دریافت روایت‌های ساختگی (۱) و (۱)، گسترش شایعات و دروغ‌پراکنی‌های رسانه‌ای (۱) و (۱)، افزایش مطالبات هنجارشکن در جامعه (۱) و (۱)، ایجاد تردید در دستاوردهای ارزشمند نظام (۱) و (۱)، جذب افراد منفعل در صف‌بندی‌های اجتماعی توسط دشمن (۱) و (۱)، جایجایی ارزش‌ها و هنجارها (۱) و (۱)

جدول شماره (۴) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه دانش و فناوری

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
هوشمندسازی	سرعت گرفتن جرم‌زایی و جرم‌خیزی هوشمند (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، تحول در ماهیت، ساختار و نحوه ارتکاب جرم مبتنی بر هوشمندی (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، افزایش احتمال نفوذ دیجیتالی در ابزارها و سامانه‌ها (۱) و (۱).
مهاجرت نخبگان	ایجاد جاذبه برای جذب نخبگان از سوی کشورهای پیشرفته در حوزه‌های فناوری (۱) و (۱)، رد شد: عدم تمایل نخبگان به حل مشکلات کشور (۰,۱۷) و (۰,۵۸)

جدول شماره (۵) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه فرهنگی اجتماعی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
روندهای هویتی	افزایش حاشیه قراردادن گروه‌های مختلف (۰,۸) و (۰,۹)، افزایش نفوذ در گروه‌های در حاشیه قرار گرفته مثل (اقوام، مذاهب، زنها و ...) (۰,۸) و (۰,۹)، تشدید اقدامات و رفتارهای واگرایانه اقلیت‌های قومی، مذهبی نسبت به حاکمیت (۰,۶) و (۰,۸)، گسست ارزشی، هنجاری و رفتاری در زمینه قواعد و الگوهای قانونی (۰,۸) و (۰,۹)، رد شد: تلاش برای واگرایی گروه‌های در حاشیه رانده شده (۰,۴) و (۰,۷).
تغییر در گروه‌های مرجع فرهنگی - اجتماعی	نفوذ در چهره‌های مشهور ورزشی، هنری و استفاده از آنان برای مقابله با نظام (۰,۸) و (۰,۹)، جایگزینی سبک زندگی غربی به جای سبک زندگی اسلامی - ایرانی (۰,۶) و (۰,۸).
مهاجرت‌ها به داخل	ایجاد فرصت برای ورود نیروهای معاند به کشور (۱) و (۱)، انجام جرایم خشن توسط اتباع کشورهای همسایه (مثل افغانه) (۰,۶) و (۰,۸)، ایجاد چالش‌های حقوق بشری در صورت اخراج اتباع پناهنده از کشور (۰,۶) و (۰,۸)، رد شد: فرسایش منابع ملی به دلیل مصرف توسط اتباع بیگانه (۰,۴) و (۰,۷).
ظهور و گسترش جنبش‌های اعتراضی نوین	ناکارآمد و متروک شدن قواعد و هنجارها در جامعه (۰,۶۷) و (۰,۸۳)، استحاله شدن هنجارها متناسب با خواست‌های نامطلوب در جامعه (۱) و (۱)، تبدیل نظم عمودی (سلسله مراتبی) به نظم افقی (۱) و (۱).

جدول شماره (۶) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه سیاسی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
عدم توازن قدرت پاسخگویی و رشد انتظارات	گسترش بسترهای نارضایتی در جامعه و بروز زمینه‌های ناآرامی (۱) و (۱)، تغییر روندهای اجتماعی به سیاسی و ایجاد وضعیت انتظامی در کشور (۰,۸۳) و (۰,۹۲).

فساد اداری (یقه سفیدها)	گسترش زمینه‌های فساد اداری (۱) و (۱)، ایجاد بحران مشروعیت و فاصله گرفتن مردم از حکومت (۰،۶۷) و (۰،۸۳).
گسترش کنشگری سیاسی و اجتماعی	افزایش چالش‌های اجتماعی و سیاسی (۱) و (۱)، افزایش کنشگری دشمن در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی (۱) و (۱).
چالشی شدن فضای انتخاباتی	تبلیغات سوء علیه شخصیت‌ها و کاندیداهای انتخاباتی (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، تزریق یاس و ناامیدی به جامعه با بزرگ‌نمایی مشکلات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی (۱) و (۱)، پرتنش شدن فضای اجتماعی به بهانه رقابت‌های انتخاباتی (۱) و (۱)، افزایش تأثیرگذاری دشمن بر فضای حاکم بر انتخابات (۱) و (۱)، ایجاد شبهات متعدد علیه نظام با ایجاد فضای باز سیاسی زمان انتخابات (۰،۶۷) و (۰،۸۳)، ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی به بهانه تبلیغات (۱) و (۱)، ترور شخصیت و تخریب چهره‌های سیاسی کشور (۱) و (۱).
تداوم تقابل آمریکا و هم‌پیمانانش (نظام سلطه) با انقلاب اسلامی	تداوم اقدامات بی‌ثبات‌کننده کشور در حوزه‌های نرم و سخت از سوی کشورهای سلطه‌طلب و رقبای منطقه‌ای (۱) و (۱)، افزایش اقدامات ایران‌هراسی و اسلام‌هراسی (۱) و (۱)، افزایش ضربه‌زدن به هم‌پیمان‌های ج.ا. ایران در منطقه غرب آسیا (۱) و (۱)، پایه‌گذاری ائتلاف‌های ضد جمهوری اسلامی در منطقه (۱) و (۱)، برنامه‌ریزی برای جنگ‌های نیابتی علیه ج.ا. ایران (۱) و (۱)، انجام اقدامات تروریستی در داخل کشور (۱) و (۱)، تلاش برای ایجاد جنگ‌های خیابانی با اتکا به اختلافات داخلی (۰،۶۷) و (۰،۸۳)، انجام خرابکاری در تاسیسات و کارخانه‌های کشور (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، فعال‌شدن گروهک‌های تروریستی و تجزیه‌طلب در مرزهای شرقی و غربی کشور (۰،۸۳) و (۰،۹۲).
تداوم تقابل آمریکا و هم‌پیمانانش (نظام سلطه) با انقلاب اسلامی	افزایش اقدامات مسلحانه گروهک‌های تروریستی و تجزیه‌طلب در کشور (۱) و (۱)، افزایش تحریم‌های یک‌جانبه علیه جمهوری اسلامی با هدف افزایش فشار روانی (۱) و (۱).

جدول شماره (۷) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات بر اساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه اقتصادی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
بروز چالش‌های پولی و بانکی	افزایش ریسک و دغدغه‌های سرمایه‌گذاری خارجی (۱) و (۱)، دست‌مایه قراردادن ناپایداری‌های اقتصادی برای ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، کاهش اعتماد مردم برای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اقتصادی بنیادی و بلندمدت (۱) و (۱)، ترس از به‌خطر افتادن سرمایه و بروز نارضایتی‌های عمومی (۱) و (۱)، کشاندن سرمایه‌گذاران به کنش‌های اعتراضی مخل امنیت به بهانه بی‌ثباتی اقتصادی یا ورشکستگی فعالان اقتصادی (۰،۸۳) و (۰،۹۲).
تداوم تحریم (جنگ) اقتصادی	تکانه‌های ارزی منجر به بی‌ثباتی اقتصادی (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، افزایش بی‌ثباتی اقتصادی (۱) و (۱)، افزایش تورم (۱) و (۱)، افزایش نارضایتی‌های عمومی به دلیل فشارهای اقتصادی (۱) و (۱).

تحول در محیط کسب و کار و ظهور مشاغل نوپا (استارت آپها)	حذف برخی مشاغل سنتی و کسب و کارهای مردم و افزایش بی‌کاری (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، افزایش جرایم نوین مالی (مثل کلاهبرداری‌های اینترنتی، فیشینگ و ...) و جرایم مالی مبتنی بر رمزارزها (۰,۸۳) و (۰,۹۲)، ایجاد بسترهای لازم برای تجارت‌های غیرقانونی (قاچاق کالا و ارز و مواد مخدر و اسلحه و ...) بر مبنای رمزارزها (۱) و (۱)، افزایش پول‌شویی با استفاده از رمزارزها (۱) و (۱).
سازمان‌یافتگی اقتصاد زیرزمینی	افزایش قاچاق کالا و ارز (۱) و (۱)، افزایش فرار مالیاتی (۱) و (۱)، تشدید عدم شفافیت اقتصادی (۱) و (۱).
افزایش نوسانات اقتصادی و عدم کارآمدی نظام حمایتی	افزایش فشارهای اقتصادی به قشر متوسط و محروم جامعه (۱) و (۱)، بروز نارضایتی عمومی زمینه‌ساز اردوکنشی‌های خیابانی منجر به اعتراضات ناامنی‌ساز (۱) و (۱)، موج‌سواری دشمن برای ایجاد جنبش‌های تهدیدستان (۱) و (۱)،
تحولات حکمرانی و چالش‌های نهادهای حاکمیتی سنتی	تأثیر گروه‌های مختلف غیردولتی بر قوانین و مقررات مالی و مالیاتی کشور (۰,۸۳) و (۰,۹۲)،

جدول شماره (۸) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه زیست‌محیطی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
تخریب محیط زیست	اعتراضات و ناامنی‌های اجتماعی نسبت به مخاطرات محیط زیستی و امنیت غذایی (۱) و (۱)،
	افزایش احتمال ابتلای مردم به بیماری‌های مرتبط با مواد شیمیایی، بیولوژیک و بیماری‌زا (۰,۶۷) و (۰,۸۳).

جدول شماره (۹) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه اطلاعاتی - امنیتی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
افزایش جرائم سازمان یافته	ایجاد ناامنی‌های ناشی از فعالیت‌های تروریستی (۰,۸۳) و (۱)، افزایش شکاف در ظرفیت شناسایی و کشف جرایم سازمان یافته با تنوع و پیچیدگی جرایم (۰,۸۳) و (۰,۹۲)،
پیچیدگی و گسترش معضل مواد مخدر	افزایش مصرف مواد مخدر (۱) و (۱)، افزایش قاچاق مواد مخدر (۱) و (۱)، افزایش جرایم ناشی از اثر مواد روانگردان (۱) و (۱)، افزایش لابی‌گری و اوباش‌گری (۱) و (۱)، افزایش جرایم اخلاقی (۱) و (۱)، تغییر سبک زندگی جامعه (۰,۸۳) و (۰,۹۲)،
گسترش تروریسم	تهدیدات تروریست‌ها در فضاها نامن در داخل کشور (۱) و (۱)، استفاده از آموزش‌های تروریستی توسط اغتشاشگران (۱) و (۱)، ناامنی ناشی تحرکات در استان‌های آسیب‌پذیر (۱) و (۱)، ایجاد ناامنی با استفاده از افراد آموزش دیده و دنباله فعالیت گروهک‌ها در داخل کشور (۱) و (۱)،
دشواری حفاظت از اطلاعات و خطر نفوذ و جاسوسی	افشای اطلاعات طبقه‌بندی شده (۱) و (۱)، گسترش اقدامات خرابکارانه (۱) و (۱).

جدول شماره (۱۰) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه حقوقی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
جهانی‌سازی حقوق	رد شده: افزایش فشار جهانی برای رعایت حقوق بین‌الملل در کشور (۰,۵) و (۰,۸۳).

از بین رفتن ارزش‌های ملی و دینی (۰،۸۳) و (۰،۹۲).	
تقویت گرایش‌های واگرایانه (۱) و (۱)، تضعیف انسجام ملی (۱) و (۱)،	افزایش دخالت نهادها و سازمان‌های بین‌المللی در امور داخلی کشورها
افزایش اقدام‌های خودسرانه (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، تضعیف قانون‌گرایی (۱) و (۱)، تضعیف منزلت نهادهای قانون‌گذار (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، افزایش نزاع‌های فردی یا قومی، قبیله‌ای (۱) و (۱)، کند شدن روند خدمت‌رسانی به مردم (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، کاهش سرمایه اجتماعی نظام (۰،۸۳) و (۰،۹۲)،	تضعیف نهادهای قانونی
تزیاید تفسیرهای نامعقول از قوانین (۱) و (۱)، کاهش اعتماد مردم، ناامیدی، رفتارهای خشن و ضد امنیتی (۱) و (۱)،	ورود نهادهای قانونی به منازعات سیاسی و گروهی
فاصله گرفتن افکار عمومی و گروه‌های مرجع از حاکمیت به دلیل احساس تبعیض و بی‌عدالتی در آحاد جامعه (۱) و (۱)،	کم توجهی به رعایت حقوق و آزادی‌های شهروندی

جدول شماره (۱۱) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات بر اساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه معنوی

تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.	کلان‌روند
تضعیف پایه‌های مذهبی و اعتقادی نسل جوان (۱) و (۱)، کم شدن تعلقات و اشتراکات حول مذهب و شعائر مذهبی (۰،۶۷) و (۰،۸۳)،	کاهش گرایش به انجام شعائر مذهبی
تضعیف پایه‌های اعتقادی به‌ویژه در نسل جوان (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، القای انتساب فشارهای اقتصادی و سیاسی به دین (۰،۶۷) و (۰،۹۲)، القای انتساب محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی به دین و مذهب (۰،۸۳) و (۰،۹۲)،	رواج خرافه‌گرایی و عرفان‌های کاذب و نحلّه‌های فکری انحرافی
احساس تبعیض و بی‌عدالتی در متن جامعه (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، مصرف‌گرایی و اسراف و حیف و میل در منابع (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، متهم شدن حاکمیت به دوقطبی‌سازی اقتصادی و ایجاد نارضایتی حاصل از آن (۱) و (۱)،	افزایش گرایش به زندگی اشرافی و تجملی
تضعیف پایه‌های معرفتی و اعتقادی به‌ویژه در نسل جوان (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، تضعیف تابعیت از نظام ولایی (۰،۸۳) و (۰،۹۲)، انتساب همه کاستی‌های کشور به نوع نظام و مذهب حاکم (۱) و (۱)،	تداوم شبهه‌افکنی و حمله به نظام ولایی و ارزش‌های دینی، مقدسات و مفاخر دینی

جدول شماره (۱۲) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات بر اساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه جمعیتی

تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.	کلان‌روند
کم شدن نیروی کار فعال (۱) و (۱)، بحران نظام تامین اجتماعی و درمانی (۱) و (۱)، افزایش مطالبات صنفی و نآرامی‌های متناسب با آن (۱) و (۱)، تغییر در مطالبات مذهبی (۰،۸۳) و (۰،۹۲)،	تغییر الگوی جمعیت
نفوذ افراد معاند در قالب نیروهای کار به کشور (۰،۸۳) و (۰،۹۲)،	تغییر الگوی مهاجرتی

جدول شماره (۱۳) تفسیر همگرایی خبرگان در تهدیدات براساس معیارهای روایی محتوایی - حوزه سازمانی

کلان‌روند	تهدید: اعداد داخل پرانتز به ترتیب نشان دهنده (CVR) و (CVI) است.
افزایش ابهام در هویت، رسالت و ماموریت سازمان	سردرگمی برخی از واحدهای سازمان انتظامی در ماموریت‌ها به‌ویژه در ناآرامی‌های اجتماعی (۰,۸۲) و (۰,۹۱). ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی و تبدیل پدیده‌های اجتماعی به انتظامی در مدت زمان بسیار کم (۰,۸۳) و (۰,۹۲). کاهش منزلت و سرمایه اجتماعی پلیس (۱) و (۱)، ضعف در استفاده از اطلاعات در انجام ماموریت‌های سازمان انتظامی (۱) و (۱). انجام ناقص ماموریت‌های تامین امنیت داخلی توسط سازمان انتظامی (۱) و (۱).
افزایش اتکای کشور به فناوری	جاماندن پلیس از پیگیری جرایم جدید مبتنی بر فناوری‌های هوشمند (۰,۸۳) و (۰,۹۲).
کم‌توجهی به منابع انسانی سازمان	پایین آمدن انگیزه کاری نیروی انسانی (۱) و (۱)، گرایش کارکنان به مشاغل دوم برای تامین نیازمندی‌های زندگی (۱) و (۱)، کم شدن بودجه‌های اختصاصی به ماموریت‌های عملیاتی به دلیل تامین نیازمندی‌های معیشتی کارکنان (۱) و (۱)، کاهش تخصص‌گرایی در مدیران (۱) و (۱)، انتخاب مدیران نالایق (۰,۸۳) و (۰,۹۲).
چالش در به‌کارگیری کارکنان وظیفه	افزایش هزینه ماموریت‌های محوله (۱) و (۱)، افزایش نیاز به استخدام نیروی انسانی (۱) و (۱).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگران ابتدا به بررسی حوزه‌های مؤثر بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران پرداختند و براساس مطالعات انجام شده در مرکز مطالعات راهبردی فراجا، به ۱۲ حوزه (محیط) شامل محیط‌های فضای مجازی، رسانه، دانش و فناوری، فرهنگی - اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، زیست‌محیطی، اطلاعاتی - امنیتی، حقوقی، معنوی، جمعیتی و سازمانی دست یافتند. سپس با بررسی کلان‌روندها و روندهای مؤثر بر امنیت داخلی در اسناد موجود در آن مرکز، موفق به دستیابی به پیامدهای امنیتی انتظامی این روندها در قالب تهدیدات امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران شدند. برخی از این تهدیدات را می‌توان در حوزه‌های مختلف به شرح زیر تبیین کرد:

۱. **تهدیدات حوزه فضای مجازی:** با توسعه روند فراگیری فضای مجازی و اینترنت ماهواره‌ای پیش‌بینی می‌شود، فضای مجازی و محتوای ارائه شده به جامعه از کنترل خارج شده و با نقش آفرینی دشمنان، تروریسم مجازی نیز با استمرار حملات مجازی به دنبال

ایجاد شکاف بین حاکمیت و ملت باشد تا با گسست ارتباط بین پایگاه اجتماعی و حاکمیت و ایجاد شبهه در کارکردهای مختلف نظام به گسترش نافرمانی مدنی جامعه از طرق مختلف دامن زند.

۲. تهدیدات حوزه فضای رسانه: با کاهش اقبال عمومی به رسانه ملی و رسمی کشور به عنوان مرجع اخبار و اطلاعات و اتکا به پایگاه‌های اطلاعاتی و رسانه‌ای بیگانه، روایت‌های ساختگی معاندان و بیگانگان بر روایات واقعی و اصیل در جامعه غالب می‌شود و منجر به افزایش بی‌اعتمادی و گسترش شایعات می‌گردد. دروغ‌پراکنی بنگاه‌های خبری بیگانه مطالبات هنجارشکن را در جامعه افزایش می‌دهد و با تردید در دستاوردهای نظام و جایجایی ارزش‌ها و هنجارها، صف‌بندی اجتماعی را تغییر داده و موجب واگرایی گروه‌های منفعل و تماشاچی از نظام و جذب آن‌ها به سوی صف دشمن می‌گردد.

۳. تهدیدات حوزه دانش و فناوری: تسریع در روند هوشمندسازی از یک‌سو ممکن است منجر به افزایش خدمات‌رسانی به جامعه شود اما از سوی دیگر احتمال نفوذ در ابزارهای خدماتی و سامانه‌ها و اختلال در عملکرد و کارکرد این سامانه‌ها را افزایش می‌دهد. از بعد تهدیدات نیز منجر به سرعت گرفتن جرم‌زایی و جرم‌خیزی و تحول در ماهیت، ساختار و نحوه ارتکاب جرایم می‌شود. فعالین و نخبگان حوزه دانش و فناوری نیز جلب جاذبه‌های ایجاد شده از سوی بیگانگان شده و با تصور دنیای رویایی خود به مهاجرت تن می‌دهند.

۴. تهدیدات حوزه فرهنگی - اجتماعی: تهدیدات حوزه اجتماعی عمدتاً به هویت ختم می‌شود. ترغیب و تشویق به اتکا به هویت‌های قومی، گروهی، جغرافیایی و زبانی به جای هویت ملی، امکان نفوذ در گروه‌های مختلف با هدف تشدید رفتارهای واگرایانه و گسست ارزشی، هنجاری و رفتاری در زمینه قواعد و الگوهای قانونی را افزایش می‌دهد. از طرفی نفوذ در چهره‌های سیاسی، هنری، ورزشی و ... آنان را برای مقابله با اهداف نظام یا حداقل به انفعال کشیدن آن‌ها آماده می‌سازد و زمینه‌ساز تغییر سبک زندگی جامعه می‌گردد. از سویی دیگر مهاجرت‌های بی‌رویه از خارج به داخل به دلیل بی‌نظمی‌ها و ناآرامی‌های

موجود در برخی کشورهای همسایه، فرصت ورود نیروهای معاند به کشور را فراهم می‌سازد. مهاجرتی که دست به انجام جرایم خشن می‌زند و اخراج آن‌ها نیز چالش‌های حقوق بشری برای کشور ایجاد می‌کند.

۵. تهدیدات حوزه سیاسی: گسترش روند فساد اداری توسط یقه‌سفیدها و رانت‌خوارها، توازن قدرت پاسخگویی را برهم زده و کنشگری سیاسی و اجتماعی را توسعه می‌دهد. این موضوع با تبلیغات سوء علیه نظام در فضاهایی مثل فضاها، انتخاباتی خود را نشان می‌دهد و باعث تبلیغات سوء علیه شخصیت‌ها و کاندیداهای انتخاباتی، تخریب یاس و ناامیدی به جامعه با بزرگ‌نمایی مشکلات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و پرتنش شدن فضای اجتماعی به بهانه رقابت‌های انتخاباتی می‌گردد. از طرفی با توجه به پافشاری به حق نظام بر استکبارستیزی و نیز تداوم تقابل آمریکا و هم‌پیمان‌هایش با انقلاب اسلامی که خود را با تداوم اقدامات بی‌ثبات‌کننده کشور در حوزه‌های نرم و سخت و افزایش اقدامات ایران‌هراسی و اسلام‌هراسی نشان داده است، منجر به پایه‌گذاری ائتلاف‌های ضدجمهوری اسلامی ایران در منطقه و برنامه‌ریزی برای ایجاد جنگ‌های نیابتی و انجام اقدامات تروریستی در داخل کشور خواهد شد و افزایش روند ضربه‌زدن به هم‌پیمان‌های ج.ا. ایران در منطقه غرب آسیا را به همراه خواهد داشت.

۶. تهدیدات حوزه اقتصادی: روند جهانی‌سازی اقتصاد منجر به اتکای اقتصاد به تبادلات ارزی شده است. این موضوع در کنار جنگ تمام‌عیار اقتصادی در لباس تحریم‌های ظالمانه و با دستمایه قرارداد ناملایمات اجتماعی و بهانه قرارداد بی‌ثباتی اقتصادی از یک سو و دستکاری و هژمونی خارجی بر روندهای مبادلات پولی از سوی دیگر منجر به تردید سرمایه‌گذاران خارجی در سرمایه‌گذاری‌های کلان در کشور شده است. سرمایه‌گذاران داخلی نیز با تردید در سرمایه‌گذاری در بخش‌های تولیدی کلان، سعی در حفظ سرمایه‌های خود کرده یا می‌کنند. این موضوع می‌تواند منجر به کمبود کالای مورد نیاز در کشور شود و راهی برای واردات کالاهایی به کشور باز کند که امکان تولید آن در کشور وجود دارد. ثمره این امر اختلال در بازار تولید و شکست تولیدکنندگان خرد یا

میانه خواهد بود که نتیجه‌ای جز کنش‌های اعتراضی در برنخواهد داشت. در نگاهی دیگر به موضوع اقتصاد، ایجاد تحولات در فضای کسب و کار و ایجاد و ظهور کسب‌وکارهای نوپا و حذف برخی کسب‌وکارهای سنتی، فضا را برای جرایم مالی سایبرنتیک و جرایم مبتنی بر رمزارزها و کلاهبرداری‌های اینترنتی فراهم نموده است. افزایش این نوع جرایم منجر به ناامنی‌های اقتصادی می‌گردد.

۷. تهدیدات حوزه زیست‌محیطی: افزایش روند تخریب محیط زیست، منجر به افزایش بیماری‌های ناشی از تاثیر مواد شیمیایی بر بدن افراد می‌شود. از سوی دیگر تهدید نوپدید ناشی از تاثیرات اقلیمی، جوی و آب و هوایی، کمبود آب و ... علاوه بر ایجاد ناامنی‌های غذایی و بهداشتی برای افراد، زمینه‌ساز کنش‌های اعتراضی نیز خواهد شد.

۸. تهدیدات حوزه اطلاعاتی و امنیتی: بررسی روند گسترش جرایم مواد مخدر و جرایم سازمان‌یافته‌ای که آن‌هم عمدتاً مرتبط با مواد مخدر است، نشان دهنده ایجاد ناامنی‌های حاصل از فعالیت شبکه‌های مواد مخدر در منطقه است. این فعالیت‌ها علاوه بر اشاعه جرایم مواد مخدر، منجر به گسترش تروریسم در منطقه نیز شده است. وجود زمینه این اقدامات تروریستی باعث می‌شود، آموزش فعالیت‌های تروریستی به طرق مختلف در فضای حقیقی و مجازی گسترش یابد و از این آموزش‌ها برای ایجاد اختلالات، اغتشاشات و ناامنی‌ها استفاده شود. ایجاد و گسترش شاخه‌های نظامی در اغتشاشات اخیر نشانه‌ای از این موضوع است که دشمن بیگانه تا حد توان در صدد ایجاد خرابکاری‌های گسترده برای ایجاد شکاف بین مردم و نظام و تزلزل در اراده نظام است.

۹. تهدیدات حوزه حقوقی: افزایش دخالت بیگانگان که از طریق ساختارها و نهادهای مثلاً بین‌المللی در امور داخلی کشور صورت می‌پذیرد، به دنبال زیرسؤال بردن قوانین ملی است تا با ارزش‌زدایی از این قوانین، زمینه تضعیف قانون‌گرایی در جامعه را فراهم سازد و با تزیاد تفسیرهای نامعقول از قوانین، عدالت‌محور بودن قانون‌های موجود را زیر سؤال برد و زمینه فاصله گرفتن افکار عمومی و گروه‌های مرجع از حاکمیت را به دلیل احساس تبعیض و بی‌عدالتی در آحاد جامعه فراهم سازد. از طرفی با شعارهایی مبنی بر عدم رعایت

حقوق بشر و حقوق گروه‌های خاص در کشور و معقول جلوه دادن فشارهای بین‌المللی علیه کشور در اذهان ملل سایر کشورها، زمینه‌ساز فشارهای بین‌المللی علیه کشور می‌گردد و این نوع فشارها را در قالب قوانین و ساختارهای بین‌المللی اظهار و ابراز می‌دارند.

۱۰. تهدیدات حوزه معنوی: تداوم شبهه‌افکنی، ترویج خرافه‌گرایی و توجه به ظواهر شعائر مذهبی و عمق‌زدایی از آن‌ها، منجر به تضعیف پایه‌های مذهبی و اعتقادی نسل جوان می‌شود و پس از آن، همه نارسایی‌ها و محدودیت‌های اجتماعی و اقتصادی به دین و دین‌گرایی منسوب و منجر به تضعیف تبعیت از نظام ولایی می‌گردد. این موضوع علاوه بر جذب افراد منفعل جامعه و تبدیل آن‌ها به سربازان دشمن، منجر به خنثی‌سازی فکری برخی از گروندگان به نظام و به انفعال کشیدن آن‌ها نیز می‌شود.

۱۱. تهدیدات حوزه جمعیتی: یکی از بزرگترین تهدیدات این حوزه کم شدن عدّه نیروی کار و تبدیل نیروهای فعال و جوان به نیروهای میانسال و غیرفعال می‌باشد. این تهدید از نتایج شعارهای کنترل جمعیت و فرزند کمتر، زندگی بهتر است که از ابتدای دهه ۷۰ توسط برخی از روشنفکرانها در جامعه شایع شد. جامعه‌ای که از نظر نیروی کار در مضیقه قرار گیرد، مجبور به پذیرش مهاجرین در قالب نیروهای کار است و دست معاندین را برای ایجاد اختلال در فضای تولیدی کشور باز خواهد کرد.

۱۲. تهدیدات حوزه سازمانی: وجود ابهامات در هویت سازمان و وظایف سازمان انتظامی در بسیاری از ماموریت‌ها و نیز مطالبات ضدونقیض سازمان‌های قانونی و اجرایی کشور از این سازمان، منجر به ایجاد سردرگمی در مدیران و کارکنان سازمان می‌گردد به نحوی که تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها در سازمان را دچار اختلال و جنبه‌هایی از نارضایتی در کارکنان ایجاد می‌کند که در انجام بهینه ماموریت‌های آن‌ها تاثیرگذار است.

یافته‌های این پژوهش نشان دهنده انواعی از تهدیدات در حوزه‌های مختلف است. این تحقیق در وجود تهدیدات در حوزه‌های اقتصادی، فضای مجازی و فرهنگی با بختیاری و رضازاده (۱۴۰۰) هم عقیده است، هرچند تهدیدات صرفاً، محدود به این سه حوزه نمی‌شود، ولی همان‌گونه که پژوهشگران تحقیق مذکور نیز ابراز داشته‌اند، تهدیدات این

حوزه‌ها جزو تهدیداتی است که ممکن است منجر به کنش‌های اعتراضی در جامعه گردد. از طرفی هم‌راستا با یافته‌های تحقیقات کلانتری و کاویانی‌فر (۱۳۹۹)، علاوه بر حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی، حوزه‌های زیست محیطی را نیز دربردارنده تهدیداتی برای امنیت کشور می‌داند. اما تهدیدات ناشی از حوزه‌های فرامرزی را که متوجه امنیت ملی است به‌طور مستقیم در امنیت داخلی دخیل نمی‌داند ولی به تأثیرات غیرمستقیم آن در قالب فعالیت‌های تروریستی، مواد مخدر و امثال آن قائل است. با استفاده از تحلیل عسگری (۱۳۹۹)، در این تحقیق نیز واژگان ناامنی، خطر، آسیب‌پذیری و اغتشاش برای دستیابی به دستمایه تهدیدات مورد استفاده قرار گرفت. البته تحقیق عسگری (۱۳۹۹) با استفاده از این واژگان به دنبال یافتن مفاهیم اساسی مرتبط با تهدیدات امنیت داخلی و خارجی در بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) بود. هرچند پژوهش بهشتی و شیرینی (۱۳۹۸) در محدوده جغرافیایی محدود به استان همدان انجام شده است اما افزایش فعالیت یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان، افزایش نارضایتی مردم از وضعیت معیشت و ... را از مهم‌ترین روندهای مؤثر بر تهدیدات امنیت می‌داند و در نهایت دخالت در انتخابات توسط نیروهای امنیتی استان، کاهش رونق اقتصادی، افزایش فقر و افزایش فساد، افزایش آسیب‌های اجتماعی در فضای اجتماعی توسط رسانه‌ها و ... را به عنوان پیشران‌های مؤثر بر این روندها تلقی کرده‌اند که براساس یافته‌های این پژوهش این عوامل نیز به‌صورت موازی در کنار سایر روندها در تهدیدات دخالت دارند. با توجه به این‌که تحقیق صالح‌نیا و بختیاری (۱۳۹۷)، در بعد تهدیدات امنیت ملی تعریف شده است، تهدیدات نظامی - اطلاعاتی و جاسوسی و نفوذ اطلاعاتی از مهم‌ترین تهدیدات این بعد معرفی شده است. تحقیق حاضر نیز به این نوع تهدیدات توجه خاص داشته است ولی تهدیدات نظامی را در اولویت اول تهدیدات امنیت داخلی نمی‌داند. در تحقیق قاسمی، شبانیان‌فرد و طالبی (۱۳۹۵)، وجود گرایش‌های اسلامی را به‌عنوان تهدیدی برای آمریکا قلمداد کرده که این کشور را وادار به انجام فعالیت‌های ضدایرانی اسلامی می‌نماید. در تحقیق حاضر نیز دیده شد که یکی از تهدیدات گسترده علیه امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران معطوف به گرایش‌های

اسلامی و اعتقادی مردم است که با ایجاد شبهات و خرافات و ایجاد عرفان‌های نوپدید و نوظهور سعی در مقابله با گرایش‌های اصیل اسلامی و ایجاد تحریف در آرمان‌های آن دارد. متقی (۱۳۸۹) تهدیدات علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را دارای دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری می‌داند. در پژوهش حاضر عمده تهدیدات متوجه امنیت داخلی کشور متناسب و هم‌راستا با تهدیدات نرم‌افزاری در تقسیم‌بندی این محقق است.

پیشنهادها: موضوع تحقیق حاضر معطوف به پیامدهای امنیتی و انتظامی روندهای مؤثر بر تهدیدات امنیت داخلی است که این پیامدها عمدتاً در قالب تهدیدات امنیت داخلی شناسایی و معرفی شد. براساس یافته‌های تحقیق پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. یکی از حوزه‌هایی که کلان‌روندها و روندهای مؤثر بر تهدیدات امنیت داخلی دارد، حوزه فضای مجازی است. برای کنترل کلان‌روندهای این حوزه لازم است مسئولین کشور صیانت از فضای مجازی را جدی بگیرند و به‌طور قطع در راستای راه‌اندازی اینترنت ملی و جایگزین کردن اینترنت بین‌المللی با آن قدم بردارند و تسلط لجام‌گسیخته دشمنان را از فضای مجازی قطع نمایند.

۲. حوزه بعدی دارای کلان‌روندها و روندهای مؤثر بر تهدیدات امنیت ملی، حوزه رسانه است. کشور ما در تیررس شبکه‌های ماهواره‌ای متعدد به زبان فارسی است. تولید محتوا در این شبکه‌ها با هزینه‌های کلان دشمنان انجام می‌شود. کشور ما بعد از انقلاب اسلامی به مقابله با ماهواره پرداخت و سازمان انتظامی را مامور به مبارزه سلبی با ابزارهای گیرنده امواج ماهواره‌ای کرد. اما با عقب‌نشینی از این موضع و بدون تغییر در قانون، اجرای این قانون را نادیده گرفت و هیچ اقدام فرهنگی مؤثری برای جلوگیری از استفاده مردم از این شبکه‌ها نشد. نتیجه این امر گسترش روزافزون آنتن‌های ماهواره‌ای و مرجع شدن شبکه‌های غیرملی و غیررسمی شد. پیشنهاد می‌شود سازمان صدا و سیما با شبکه‌های متعدد رسمی و ملی به تولید محتواهای مناسب و جذاب جامعه‌پسند اقدام نماید تا دوباره بتواند مرجعیت خبری و اطلاعاتی جامعه را پیدا کند.

۳. به روز شدن امکانات انتظامی متناسب با توسعه علم و فناوری، توان کشف به موقع جرایم و مقابله با آن‌ها را به این سازمان می‌دهد. لذا همان‌گونه که اقدامات اولیه برای هوشمندسازی سازمان انتظامی آغاز شده است، باید امکانات ویژه برای تحقیقات در این زمینه در نظر گرفته شود و تجهیزات انتظامی به تجهیزات به روز و هوشمند تبدیل شود.

۴. حفظ و ارتقای هویت ملی و جلوگیری از واگرایی هویتی باید در همه نهادهای حکومتی جزو برنامه‌های دارای اهمیت قرار گیرد. راهبرد پلیس جامعه‌محور برای مشارکت جامعه در ارتقای امنیت به ویژه امنیت اجتماعی با رویکرد امنیت اجتماعی شده، یکی از بهترین راهبردهایی است که در این زمینه می‌تواند به کار گرفته شود.

۵. با توجه به این که کشور هر دو سال یکبار انتخابات (مجلس یا ریاست جمهوری) دارد، این انتخابات همیشه فضای باز سیاسی را ایجاد کرده است که در زمان ناآرامی‌های اجتماعی این فضا به فضای تهدید برای امنیت داخلی تبدیل می‌شود. فتنه ۸۸ با استفاده از این فضا گسترش پیدا کرد. سازمان انتظامی برنامه‌های متعددی برای کنترل انتظامی کشور در فضای انتخاباتی داشته است اما با توجه به پیشرفته شدن و ترکیبی شدن تهدیدات جدید، توجه بیشتری به بعد امنیتی این فضا مورد انتظار است.

۶. ناملاپمات اقتصادی، از تصمیم‌های نامعقول در دولت‌های مختلف تا فقدان نظارت بر عملکرد نهادهای اقتصادی در دوره‌های مختلف منجر به ناآرامی‌هایی شده است که ریشه اقتصادی دارد. همان‌گونه که به صورت متعدد عنوان شده است، سرریز همه اعتراضات اقتصادی، ناآرامی‌هایی است که سازمان انتظامی را درگیر می‌کند. نمایندگان انتظامی در شوراهای تامین باید دائماً در خصوص ایجاد عدم توازن در عملکرد نهادهای اقتصادی در منطقه تحت نظارت انتظامی خود (استان، شهرستان، شهر یا بخش) هوشیار باشند و هشدارهای لازم را ارائه نمایند.

۷. کنترل بحران‌های زیست‌محیطی در سطح ملی نیازمند برنامه‌ریزی‌های دقیق دولتی است اما در فرآیندهایی که در اختیار انتظامی است باید سازمان انتظامی به نحوی برنامه‌ریزی کند که قدمی در راستای کاهش بحران‌های زیست‌محیطی باشد. کنترل صحیح

ترافیک شهری و جلوگیری از تردد وسایل نقلیه دودزا که منجر به آلودگی هوا و تهدیدات زیست‌محیطی می‌گردد، نمونه‌ای از این نوع اقدامات توسط سازمان انتظامی است.

۸. یکی از وظایفی که براساس سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر بر عهده سازمان انتظامی است، مقابله انتظامی با جرایم مواد مخدر است. هرچند کنترل کل جرایم مستلزم همکاری همه سازمان‌ها و نهادهای دخیل در امر مبارزه با مواد مخدر است اما سازمان انتظامی با وظایف اختصاصی و ویژه باید با سوداگران مرگ مقابله نماید. این بخشی از جرایم امنیتی است که می‌توان در داخل کشور با آن مقابله کرد. مقابله همه‌جانبه با ورود مواد مخدر از مرزها، مقابله با گسترش تولید و توزیع مواد در کشور و مقابله انتظامی با مصرف متجاهرانه مواد مخدر از وظایف اصلی و اساسی پلیس مبارزه با مواد مخدر است.

۹. یکی از وظایف اصلی سازمان اطلاعات فراجا، همکاری با وزارت اطلاعات و سازمان اطلاعات سپاه برای مقابله با تروریسم و اقدامات تروریستی است. اقدامات تروریستی به‌ویژه در ناآرامی‌های اجتماعی یکی از راه‌های گسترش ناآرامی به سمت اغتشاش و تبدیل پدیده‌های اجتماعی به انتظامی یا تبدیل وضعیت‌های انتظامی به امنیتی است که دشمنان برای ایجاد بحران‌های اجتماعی به آن دامن می‌زنند. حال که این نوع اقدامات در حال گسترش است، جدیت در همکاری‌های موصوف باید در دستور کار سازمان اطلاعات فراجا قرار گیرد.

۱۰. تهدیدات حوزه سازمانی که احصا و معرفی شد، حاکی از سردرگمی کارکنان در ماموریت‌های انتظامی در موقعیت‌های انتظامی و امنیتی است. کارکنان انتظامی در تداخل‌های به‌عمل آمده در میدان در این شرایط سردرگم شده و اصطلاحاً هویت سازمانی خود را نمی‌شناسند. حال که سازمان انتظامی به سطح فرماندهی کل ارتقا یافته است، باید در وظایف قانونی خود در این شرایط تجدید نظر و برای مدیران و کارکنان خود این وظایف را تبیین نماید و از اختلاط وظایف و موازی‌کاری ممانعت به‌عمل آورد.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۲/۶/۱۴. قابل بازیابی از: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37721>
- بیانات مقام معظم رهبری به مناسبت سی و یکمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۹۹/۰۳/۱۴. قابل بازیابی از: <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=45814>
- بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به مردم ایران. قابل بازیابی از: <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673>
- استرکی، اکبر (۱۴۰۰). ساختار امنیتی کشور با تاکید بر نقش اطلاعاتی ناجا. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- افتخاری، اصغر (۱۳۹۱). امنیت. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- بختیاری، تقی و رضازاده، اکبر (۱۴۰۰). کنش‌های اعتراضی نو پدیده راهبردهای مدیریت و کنترل آن‌ها. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- بوزان، باری (۱۳۷۸). مردم، دولت‌ها، هراس. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بهشتی، مهدی و شیرینی، محمد رضا (۱۳۹۸). آینده پژوهی تهدیدات اجتماعی استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸. مطالعات فرهنگی پلیس، ۶(۲)، ۶۱-۳۷. قابل بازیابی از: http://hamedan.jrl.police.ir/article_93154.html
- پرهیزکار، غلامرضا (۱۳۹۰). درآمدی بر مفاهیم مرتبط با نظریه اسلامی امنیت. معرفت سیاسی، ۳(۲)، ۱۶۵-۱۹۱. قابل بازیابی از: <http://siyasi.nashriyat.ir/node/64>
- رشیدی آل‌هاشم، یوسفعلی (۱۳۸۹). واکاوی انواع جرایم سایبری. مجله حصون، شماره ۲۶، مهر و آبان. قابل بازیابی از: <https://hawzah.net/fa/Magazine/View/5415/7503/93712>
- زمانی، علی اکبر (۱۳۹۴). امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- صالح نیا، علی و بختیاری، حسین (۱۳۹۷). اولویت‌بندی تهدیدات امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP). مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۸(۲۷)، ۲۵۵-۲۷۷. قابل بازیابی از: http://sspp.iranjournals.ir/article_31401.html
- طائب، حسین (۱۴۰۱). روابط ایران و اسرائیل. روزنامه شبکه شرق، ۸۷۰۸۰۲: ۱۴۰۱/۱۱/۳۰.

- عبدالله‌خانی، علی (۱۳۸۶). تهدیدات امنیت ملی (شناخت و روش). تهران: انتشارات ابرار معاصر.
- عسگری، محمود (۱۳۹۹). رویکردی به تهدیدات داخلی ج.ا.ایران از منظر فرماندهی معظم کل قوا. امنیت ملی، ۱۰(۳۵)، ۹۲-۶۳. قابل‌بازیابی از: https://ns.sndu.ac.ir/article_942.html
- فرخجسته، هوشنگ (۱۳۸۰). بررسی تاریخی ایستارها و ذهنیت‌ها در ایران. تهران: وزارت کشور، معاونت امنیتی و انتظامی.
- قاسمی، فرهاد؛ شبانیان فرد، میعاد و طالبی، صغری (۱۳۹۵). تغییر در چرخه جهانی قدرت و امنیت ملی و منطقه‌ای ج.ا.ایران. مطالعات خاورمیانه، ۲۳(۳)، ۳۲-۷. قابل‌بازیابی از: http://cmess.sinaweb.net/article_147551.html
- کلانتری، فتح‌اله و کاویانی فر، پیمان (۱۳۹۹). اولویت‌بندی تهدیدهای جمهوری اسلامی ایران از راه قفقاز جنوبی: راهبردها و راهکارها. مطالعات اوراسیای مرکزی، ۱۳(۲)، ۶۴۴-۶۲۳. قابل‌بازیابی از: https://jcep.ut.ac.ir/article_80090.html
- لرنی، منوچهر (۱۳۸۳). امنیت ملی و دفاع از ارزش‌ها. تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- ماندل، رابرت (۱۳۷۷). چهره متغییر امنیت ملی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- متقی، ابراهیم (۱۳۸۹). گونه‌شناسی تهدیدهای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه آفاق امنیت، ۳(۸)، ۲۸-۵. قابل‌بازیابی از: https://ps.ihu.ac.ir/article_200357.html
- متقی، ابراهیم (۱۴۰۱). ایران در سند امنیت ملی آمریکا. روزنامه دنیای اقتصاد، ۳۹۰۸۸۲۱: ۱۴۰۱/۰۷/۲۶.
- مرادیان، محسن (۱۳۹۹). مبانی نظری امنیت. تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
- مرکز مطالعات راهبردی فراجا (۱۴۰۱). معماری فراجای آینده. تهران: مرکز مطالعات راهبردی فراجا.
- مولایی، علی‌زمان (۱۳۹۳). مواد مخدر و امنیت ملی. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.